16.5.2024 Julkinen

Kansantalousosasto
Kähkönen, Huovari, Orjasniemi

Lausunto eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle julkisen talouden suunnitelman työllisyysvaikutuksista

Kevään 2024 julkisen talouden suunnitelma vuosille 2025–2028 sisältää valtiovarainministeriön talousennusteen, joka on toiminut suunnitelman tietopohjana. Suunnitelman ennuste työmarkkinoiden kehittymisestä vuosina 2025–2028 perustuu ministeriön lyhyen aikavälin ennusteeseen vuosille 2024–2026 ja keskipitkän aikavälin skenaarioon vuosille 2027–2028[1].

Työmarkkinaennuste pitää sisällään sekä arvioidun suhdannekehityksen että arvioitujen finanssipoliittisten toimien vaikutukset työmarkkinoiden kehitykseen. Vaikutusarviot on laadittu ennen tarkkoja tietoja riihen päätöksistä, jotka sisältyvät julkisen talouden suunnitelmaan. Toimien suuruusluokasta oli arvioita laadittaessa kuitenkin käsitys yleisellä tasolla, eikä päätösten suuruusluokka tai kohdentuminen poikkea merkittävästi arvioita laadittaessa olleesta käsityksestä.

Suomen talous vaipui taantumaan vuonna 2023, mutta talousennusteen mukaan kokonaistuotanto kääntyy kasvuun vuoden 2024 aikana, sillä inflaation hidastuminen ja korkojen kääntyminen laskuun yhdessä kotitalouksien kohtuullisen hyvän tulokehityksen kanssa lisäävät kotitalouksien käytettävissä olevia tuloja ja kulutusta. Vuosina 2025–2028 Suomen talouden kasvu nopeutuu, sillä myös investoinnit elpyvät talonrakennustoiminnan lisäksi vihreän siirtymän ja digitalisaation voimistamina. Talouskasvun vauhti kuitenkin hidastuu noin prosenttiin vuonna 2028 (taulukko 1.)

Taulukko 1. Julkisen talouden suunnitelman keskeiset ennusteluvut vuosina 2024–2028

%	2023	2024	2025	2026	2027	2028
BKT	-1,0	0,0	1,6	1,5	1,3	1,1
Yksityinen kulutus	0,4	0,6	1,6	1,5	1,5	1,4
Inflaatio	6,2	1,9	1,3	1,4	1,8	2,0

Lähde: Tilastokeskus, VM

Työmarkkinoiden kehitykseen vaikuttavat suhdannetilanne ja päätösperäiset finanssipoliittiset toimet. Edellä kuvattiin suhdannetilanteen olevan aluksi heikko julkisen talouden suunnitelman ensimmäisinä vuosina ja kohentuvan ennusteen mukaan myöhempinä vuosina. Heikon suhdanteen takia työvoiman kysyntä

[1] Taloudellinen katsaus, kevät 2024

vähenee ja työllisten määrä laskee sekä työttömien määrä nousee vuonna 2024. Talouden elpyminen vuosina 2025–2028 lisää työvoiman kysyntää laaja-alaisesti kymmenillä tuhansilla henkilöillä, lisää työvoiman ulkopuolisten henkilöiden siirtymistä takaisin työvoiman piiriin ja vähentää työttömien määrää.

Julkisen talouden suunnitelma sisältää merkittäviä finanssipoliittisia päätöksiä, joilla on arvioitu olevan vaikutusta myös työmarkkinoiden kehitykseen. Hallitus päätti jo ohjelmassaan[2] kokonaisuudesta, jonka koko on noin 2 prosenttia suhteessa kokonaistuotantoon ja joka koostuu julkisten menojen säästöistä ja työllisyyden kasvua tukevista uudistuksista.

Hallitusohjelman mukaan valtioneuvosto toteuttaa rakenteellisia toimia, joilla tavoitellaan vähintään 100 000 työllisen lisäystä. Näiden tavoitteiden saavuttamiseksi hallitus esittää lukuisia uudistuksia, joilla muun muassa parannetaan työnteon kannustimia, yksinkertaistetaan sosiaaliturvajärjestelmää, helpotetaan työllistämistä, kehitetään rekrytointia ulkomailta, lisätään paikallista sopimista työmarkkinoilla, parannetaan työhyvinvointia sekä työn ja perheen yhteensovittamista ja jatketaan työvoimapalveluiden uudistamista. Valtiovarainministeriö on arvioinut[3], että eduskunnan hyväksymät sekä eduskunnan käsittelyyn edenneet hallituksen esitykset lisäävät työllisten määrää useilla kymmenillä tuhansilla. Ennusteen mukainen talouskasvu hidastaa työvoiman kysynnän lisääntymistä, joten valtiovarainministeriö arvioi toimenpiteiden täyden vaikutuksen toteutuvan vasta pitkällä aikavälillä.

Osana julkisen talouden suunnitelmaa hallitus päätti uudesta kokonaisuudesta, joka koostuu julkisten menojen säästöistä ja verojen korotuksista ja jonka koko on noin 1 prosentti suhteessa kokonaistuotantoon. Samalla hallitus päätti uusista toimista investointien ja talouden kasvun edistämiseksi. Julkisen talouden sopeuttamistoimet nostavat kuluttajahintoja, vähentävät yksityistä ja julkista kulutusta ja siten heikentävät kokonaiskysyntää ja hidastavat talouden kasvua vuosina 2025 ja 2026 yhteensä noin 0,5 prosenttiyksikköä. Tämä arvio ei pidä sisällään uusia toimia investointien ja talouden kasvun edistämiseksi. Talouskasvun hidastuminen heikentää työvoiman kysyntää ja siten vähentää työllisten määrän kasvua ja pienentää työttömien määrän supistumista. Sopeutustoimien seurauksena työllisyysaste on vuonna 2025 arviolta 0,2 prosenttiyksikköä matalampi ja työttömyysaste 0,1 prosenttiyksikköä korkeampi.

Yhteisvaikutuksiltaan suhdannekehityksen ja politiikkatoimien ennustetaan johtavan työmarkkinoiden kehitykseen, joka on kuvattu tarkemmin taulukossa 2. Työmarkkinoiden kehitystä on lisäksi kuvattu valtiovarainministeriön Taloudellisessa katsauksessa keväällä 2024.

[2] Hallitusohjelma - Valtioneuvosto
[3] Työllisyystavoitteiden seuranta - Valtiovarainministeriö (vm.fi)

Taulukko 2. Julkisen talouden suunnitelman työmarkkinaennuste vuosille 2024–2028

	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
				1000 henkeä keskimäärin vuodessa				
Työikäinen väestö (15–74-vuotiaat)	4123	4120	4131	4131	4131	4131	4126	4121
Työikäinen väestö (15–64-vuotiaat)	3417	3421	3442	3442	3442	3442	3440	3436
Työvoima (15–74-vuotiaat)	2765	2808	2830	2825	2834	2852	2870	2890
Työlliset (15–74-vuotiaat)	2555	2619	2628	2615	2631	2661	2690	2712
siitä 15–64-vuotiaat	2470	2526	2532	2519	2535	2564	2591	2613
Työttömät (15–74-vuotiaat)	212	190	204	210	204	191	180	178
				määrän muutos, 1000 henkeä				
Työikäinen väestö (15–64-vuotiaat)	-3	4	21	0	0	0	-2	-4
Työlliset (15–64-vuotiaat)	50	56	6	-13	15	29	28	22
				määrän muutos, %				
Työlliset (15–74-vuotiaat)	2,4	2,5	0,3	-0,5	0,6	1,1	1,1	0,8
				prosenttia				
Työllisyysaste (15–64-vuotiaat)	72,3	73,8	73,6	73,2	73,6	74,5	75,3	76,1
Työttömyysaste (15–74-vuotiaat)	7,7	6,8	7,2	7,4	7,2	6,7	6,3	6,2

Työttömyysaste = työttömät / työvoima (15–74-vuotiaat)

Työllisyysaste = työlliset / työikäinen väestö

Lähde: Tilastokeskus, VM

Viite: Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan sähköposti keskiviikkona 15.05.2024 klo. 13:58, kirjallinen lausuntopyyntö, valtiovarainministeriö, perjantaina 17.5.2024 klo 11.00 pidettävään kokoukseen, Asia: VNS 2/2024 vp Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2025–2028, https://www.eduskunta.fi/pdf/VNS+2/2024